
Атанас Дерменджиев / Atanas Dermendzhiev

КУЛТУРНАТА ГЕОГРАФИЯ И „НОВИТЕ КУЛТУРНИ ГЕОГРАФИИ“

Cultural Geography and „New Cultural Geographies“

Summary: The research clarifies the nature and place of cultural geography in its relations with culture and respectively with culturology. The general conception of significant changes in the methodology of Humanities, synthesized as a trend of substitution of the historical explanatory matrix (paradigm) with geographical one, has been shared and confirmed. The work makes an attempt for historical-geographic, literary-geographic and geopsychological rationalization of the cultural image of the territory.

Key words: Culturology, cultural geography, new cultural geographies.

Най-широка методологична основа сред обществените географски науки има културната география. Много нейни категории, като култура, цивилизация, политика, се използват в методологичния апарат на повечето обществени науки.

За културната география водещо е взаимоотношението „култура–пространство“. То е свързано с очевидната констатация, че на Земята има изключителни културни различия и че хората изграждат много различно своите форми на живот.

Класическият географски подход се състои в свързването на културните форми на изразяване с (природно) пространствените условия. В предмодерните култури това има забележителна взаимовръзка, при тях формите на стопанисване почиват върху непосредственото използване на природните ресурси и привеждането на природните предпоставки за обяснение на културните форми на изразяване има значителен резон.

Културологията и културната география съществуват относително независимо една от друга. Втората възниква като резултативно научно направление в рамките на обществената география. Предмет на изследванията ѝ са пространствените и културните различия между регионите в света, формирани на базата на географски идентификационни пространствени признаци от гледна точка на културната специфика и уникалност. Те са в ползрението на основателя на направлението Карл Соър¹ и на неговите последователи Ричард Хартшорн² и Уилбърт Зелински³.

На Изток, и особено в Русия, културната география се интерпретира като сегмент на (мета)физическите изследвания. Както отбелязва М. С. Уваров⁴, налице е очевидна тенденция на използване в културната география на най-апробирани методи на хуманитарните науки, особено семиотичните и философско-културологичните.

В руската традиция, според него, съществуват фундаментални изследвания (Ю. М. Лотман^{5,6}, В. Н. Топоров^{7,8}, Р. О. Якобсон^{9,10}, Д. С. Лихачов^{11,12}, С. С. Аверинцев^{13,14,15}, М. М. Бахтин¹⁶, А. Я. Гуревич^{17,18}, М. С. Каган^{19, 20, 21}, А. Я. Флиер^{22, 23, 24} и др.), изпълнени със семантичен и историко-културен дух. Те не се отнасят към направлението „културна география“, но в тях имплицитно се съдържат научно-географски идеи.

В по-тесен смисъл културно-пространствените идеи са заложили в изследванията на Ю. А. Веденин^{25, 26, 27}, Р. Ф. Туровский^{28, 29, 30}, В. Л. Кагански^{31, 32, 33, 34}, В. Н. Калужков^{35, 36, 37, 38}, А. Г. Дружинин³⁹, Д. Н. Замятин^{40, 41, 42, 43, 44, 45, 46}, В. П. Максаковский^{47, 48, 49, 50}, М. В. Рагулина^{51, 52}, И. И. Митин^{53, 54, 55, 56}, О. А. Лавренова^{57, 58}, П. С. Гуревич⁵⁹ и др.

По този начин се очертават контурите на междудисциплинарното изследователско поле с широк културологичен хоризонт. Това повишава потенциала на „ландшафтните“ и „топохронните“ културно-географски занимания.

През 60-те и 70-те години на ХХ в. се появяват първите концептуални изследвания, обединяващи географски и общокултурни дискурси. С тях е свързано зараждането на критическата география – предшественик на хуманитарната и/или на „новата културна география“.

В. Максаковский⁶⁰ извежда четири елемента на географската култура: географска картина на света, географска мисъл, географски методи, географски език. Според Л. Р. Серебрянный⁶¹, този труд на В. П. Максаковский е „синтез на географската наука на ХХ век в Русия“.

От гледна точка на многоспектърния характер на обществените отношения и индивидуалното възприемане на света, както и на подходите, гарантиращи това възприемане, са съвсем логични появата и утвърждаването на геопоестиката (поетичната география) като своеобразна форма на културногеографското направление. Основателят на западната геопоетика Кенет Уайт^{62, 63} твърди, че поетическото е в основата на всяка духовна и интелектуална дейност. До голяма степен то дава отговор на въпроса как съществува на Земята човек и какви са отношенията му с нея⁶⁴.

Шотландец, роден в Глазгоу през 1936 г., известно време живял в Мюнхен, а от над три десетилетия заселил се във Франция, Кенет Уайт сам нарича себе си „интелектуален номад“. Поезията му носи порива на това непрекъснато движение в пространството, но и във времето с неговите културни и социални феномени. „Книгите на Кенет Уайт очертават архипелага на едно мислене, което – по думите му – „надхвърля психологическата противоположност между

Изока и Запада“. Стремежът към раздвижване, към разширяване на пространството, към преоткриване на енергиите, които са били в началото на нашата култура, е основен двигател в идейната и образна вселена на Кенет Уайт. Всички свои далечни цели поетът обединява в метафората за „белия свят“⁶⁵.

Както отбелязва Михаил Неделчев⁶⁶, поетът и концептуализиращ пътешественик Кенет Уайт очертава в европейското пространство една значеща траектория: пишейки на френски език в знак на протест срещу английския не само културен империализъм, макар и често пребиваващ в Париж, той се заселва на северния бряг на полуостров Бретан, подчертавайки по този начин келтската си културна идентичност.

„Своите мечтания и конкретни бродения към/по Лабрадор, Тибет или Япония – пише М. Неделчев – Кенет Уайт подробно споделя в жанрово разнородните си поетически и естетически и очерково-пътеписни книги с философски послания“.

Именно след знаменитото му пътешествие до Лабрадор в Североизточна Канада се утвърждава това „ново равновесие между природното и културното“, което критиците наричат „метода на Кенет Уайт“ – нещо средно между хуманитарната география и поезията, една реализация на геопоестиката „в отворения свят“.

Еманация на авторовото светоусещане е встъплението му в провокативно географския „Синият път“. Но какво е този син път? – се пита Кенет Уайт: „Самият аз нищо не зная за него, споделя той. Има синьо в безкрайното небе, разбира се, има синьо в реката, във величествената Сейнт Лорънс, а по-далече е синьото на ледовете. Но всички тези понятия, както и някои други, които ми идват наум, ако и да говорят на чувствата и на въображението ми, съвсем не изчерпват дълбочината на това „синьо“.

Дали не е тогава нещо „мистично“?... Може би синият път е това преминаване сред сините мълчания на Лабрадор.

Може би.

А може би синият път е просто пътят на възможното?

Самият Михаил Неделчев определя своите „Геопоетики“ като „геопоетики на траекториите, които някаква писателска съдба, някакво писателско осъществяване, движението на някаква литературна личност във въображаемо или конкретно пространство описва и това също създава някаква пространственост“. В този смисъл, ако си послужим с определението на Георги Господинов⁶⁷, Неделчев е истински детектив на литературните географии, който ни повежда към забравени, потулени, недовидяни писателски и житейски траектории. Така „Геопоетики“-те се превръщат в книга за пристиганията и оттеглянията ни, за родните чужбини и чуждите Българи.

Според редица западни изследователи културната география е един от двата основни клона на географията (наред с физическата география) и често се възприема като география на човека. Културната география се занимава с изучаване на многобройните аспекти на културата в планетарен мащаб – от

културни събития до спецификата на езика, от териториалното разпределение на културните институции до светоусещането на отделния индивид.

В последните години все по-актуални са изследванията в обсега на „сакралната география“, възприемана като съставна част на културната география. Те са културологични по съдържание и синтезират такива области на културното познание, като художественото творчество, религиозното изкуство и религиозната философия, културно-историческите изследвания и пр.⁶⁸.

Границата на сакралното в съвременната култура невинаги е точно фиксирана. Тази особеност предполага възможността съвременният индивид да извършва безпрепятствено „номадски движения“, пресичайки културни и географски граници, прехвърляйки се от един културно-религиозен център в друг, превръщайки се в мондиален културен субект – гражданин на света. Това маргинализира културната засебеност и хипертрофира етно-културния географски процес, в резултат на което се торпилират реалните представи за време и пространство. „Замъгляването“ на представите и „изчезването“ на границите поражда процеси като утопия и хетеротопия. Залиняването на капацитета да се мисли неналичното е приписвано на разнообразни аспекти на съвременната епоха. Според Фуко⁶⁹ то се дължи на нарастващата значимост на пространствените – за сметка на времевите – измерения на света, в който живеем.

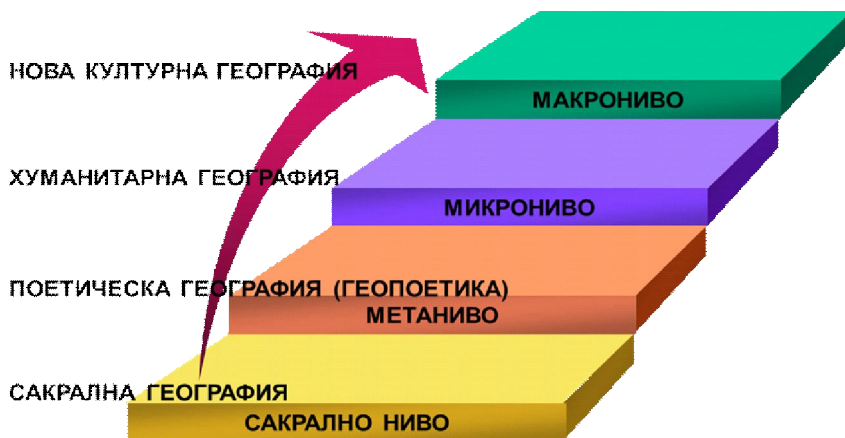
„За другите пространства“ е лекция, четена от Фуко през 1967 г., но публикувана на френски едва през 1984 г., а на английски – през 1986 г. В това незавършено и фрагментарно, но евристично есе, Фуко разграничава „утопия“ и „хетеротопия“ от гледна точка на „отиграването“ им: за разлика от утопиите, които са „пространства без реално място“, хетеротопиите са според Фуко „нещо като контрапространства, един вид ефективно отиграна утопия“. Подобно на утопиите, хетеротопиите са пространства, „където реалните места, всички други реални места, които могат да бъдат намерени в дадена култура, са едновременно представени, оспорени и преобърнати“. За разлика от утопиите, хетеротопиите, тези отигравания на утопията, са „реални“⁷⁰.

А. М. Лидов⁷¹ въвежда принципно нов методологически подход в теорията на художествената култура. В основата ѝ лежат три взаимосвързани понятия – концепцията „иеротипи“, съгласно която създадените сакрални пространства следва да се разглеждат като особена творческа сфера и самостоятелна област на историческите изследвания; „пространствените икони“, реконструирани в историко-културен и географски план; и, „образите/представите парадигми“, „продуктово позиционирани“ въз основа на културната емпирика и локализационната културна специфика.

Широко разпространеният термин „сакрално пространство“ не е в състояние напълно да аргументира спецификата и ареализацията на религиозното и културното, тъй като обхваща фактически цялата религиозна сфера в „усреднен“ вид. Новото понятие „иеротипия“ съчетава термините „иерос“ (свещен) и „типос“ (място, пространство), т.е. това е създаденото сакрално пространство,

разглеждано като особен вид творчество, а също и като специална област на историческо изследване, в което се проявяват и анализират конкретни примери на дадено творчество. Задачата на иеротипията се състои в осъзнаването на съществуването на значими явления, нуждаещи се от разработване на специални методи за тяхното изучаване.

Според М. С. Уваров⁷² от културологична гледна точка се обособяват четири разновидности на културната география, представляващи своеобразни нива на географски знания, разглеждани в културологична перспектива:

Фигура 1.

Хуманитарните науки претърпяват значителни изменения в областта на методологията, свързани със засилване ролята на пространствено географските компоненти. Налице е тенденция за подмяна на мислителната матрица, базирана на историческата парадигма, с географската.

Засилва се влиянието на географското мислене във философията, антропологията, политологията, социологията. Тези науки все по-активно „употребяват“ пространствени метафори и понятия като „локализационна субективност“ (localized subjectivity), например, „териториални общности“ и „всекидневни ценности“ в културологията и културната антропология, както и интердисциплинарни категории, като глобализация, диаспора, пост- и неокOLONИЗАЦИЯ и пр.

Анализирайки трудовете на редица западни изследователи, като Д. Harvey^{73, 74, 75}, Д. Haiden⁷⁶, Н. Lefebvre⁷⁷, L. Lofland⁷⁸, Е. Soja⁷⁹, Н. А. Черняев⁸⁰ отбелязва, че „новата културна география предоставя възможности за характеризиране на такива социални субекти, които са свързани с детериториализацията на съвременното пространство, с промените на държавните и културните граници, с нео- и постколониалното развитие, с маргинализацията на едни и перспективата на други територии“.

И. Митин⁸¹ разбира културната география в приложен (практически) смисъл, позволяващ да се изработят план и методика на конкретно теренно изследване. Тази гледна точка е изключително важна, защото създава възможност културната география да остане в обхвата на географската наука, да не се премине границата, отвъд която следва сливане с културологията (или с културната антропология).

М. В. Рагулина⁸² акцентира върху аналитичното описание на феномена „културна география“. Според нея културната география е мощен и авторитарен клон на географията на човека. Съдържанието и възможностите ѝ са свързани с динамичните и невинаги предсказуеми промени в обществото.

Разкъсването на живата тъкан човек–природна среда по строго определени и ранжирани субдисциплинарни редове има негативно отражение както върху адаптивността на индивида, така и върху начина му на живот.

Етнокултурното ландшафтознание, според В. Н. Калуцков⁸³, е едно от перспективните направления за реализиране на ландшафтната концепция в културната география. В процеса на своето развитие то се стреми пълноценно да използва културно-езиковите възможности на концепта за ландшафта и теоретико-методологическите възможности на ландшафтната концепция. Предметът на етнокултурното ландшафтознание включва въпросите на етнокултурното усвояване на ландшафта на Земята. То включва четири изследователски направления: учението за културния ландшафт, етноприродното ландшафтознание, антропололандшафтознанието и лингволандшафтознанието.

О. А. Лавренов⁸⁴ най-ясно характеризира взаимовръзката между проблемите на културната география и семиотическите анализи, направени във философско-културологичен дискурс. Проблемът за взаимоотношението култура–пространство, пространствената характеристика на културата е предмет на изследване както от хуманитарните, така и от естествените науки.

Културното битие в географското пространство е неотделимо от процеса на символизация на средата. В същото време географските обекти и/или топоними се превръщат в метафори, символи, знаци тогава, когато в културата съществуват устойчиви асоциации с определени исторически събития, артефакти или уникални белези/черти на природния ландшафт. Затова може да се твърди, че географското пространство е неотделимо от създадените културни образи и символи, притежаващо характеристиките на цялостна система, която аргументирано може да се разглежда като геокултурно пространство⁸⁵.

Културният ландшафт е явление, проявяващо се в този сегмент на семиосферата, където културните системи са пряко свързани с географското пространство изцяло, а техните отделни обекти – в частност.

Изучаването на културния ландшафт като знакова система е проблем на семантиката на ландшафта. То извежда на ново методологично ниво цял пласт от диверсифицирани изследвания в областта на географията на духовната култура, на философията и културологията, на географските образи и представи като културни феномени.

В многобройните си публикации Д. Н. Замятин засяга редица въпроси от сферата на културологията, художествената култура, урбанистиката, философията, културната география. Особено внимание отделя на проблема за моделиране на географските образи/представи. „Пространството и времето са най-естествените и органичните координати на културата – пише той. – Всяка култура има собствени, уникални пространствени измерения. Те се изразяват не толкова в конкретни географски условия, в които се развива културата, но и в определени пространствени образи, породени от изучаването ѝ. Географските образи са съществени компоненти на разглежданата култура. В същото време те оказват значително влияние върху формирането и развитието на самата култура“.

Проблемът за съотношението култура–пространство е изключително актуален както за различните хуманитарни науки (културология, политология, история, психология и др.), така и за непосредствената практическа дейност на човека – било по опазване на културно-историческото наследство, било по отношение на външната и вътрешната политика, международните връзки, социално-икономическото развитие на различни райони в света и т.н.

Позовавайки се на Д. Н. Замятин, М. С. Уваров⁸⁶ отбелязва, че „икономическите практики в голяма степен следва да се ориентират към използването на пространствените образи, започвайки от образите на малки населени места, градове, културни ландшафти и завършвайки с образите на административно-политически държавни образувания, регионални политически съюзи и дори цивилизации“. „Културните политики – пише М. Уваров, – политическите действия и икономическите решения в съвременния свят са немислими без целенасочени, добри „опаковани“ приложни пространствени образи, които са тяхна неотменима и значителна част“.

„Англоезичната“ културна география се отличава не само с многообразието от теми и традиции, но и с липсата на специални спорове и дискусии по повод разграничението между културното пространство и хуманитарната география (Carl Sauer^{87, 88}, David Atkinson⁸⁹, Debres Karen⁹⁰, Donald Mitchell⁹¹, Fabian, J.^{92, 93}, Peet Richard⁹⁴, Zelinsky, W.^{95, 96}, Knox, Paul, Martston, Sallie⁹⁷, Waugh, David⁹⁸, Cloke, P., Crang, P., Goodwin, M.⁹⁹).

С други думи, културната география не разединява, а по-скоро обединява западното научно общество.

D. Mitchell¹⁰⁰ прави критична оценка на преобразуването на западната културна география през последните десетилетия. Според него културната география обяснява културните изменения в различните географски райони – от политиката до всекидневния живот, от сферата на производството и потреблението до проблемите на сексуалността, пола, расата, националността.

Сред по-важните въпроси на съвремието D. Mitchell отделя следните:

– Анализ на последните промени в теорията на културната география, направен през ценностите на традициите;

– Възобновяване на дискусиите по проблемите на културната идеология и ролята на културните различия върху специалния статус на обществото;

– Развитие на културно-географските теории по примера на осмисляне на съвременните „културни войни“.

H. Bathelt, M. Feldman, D. F. Kolger¹⁰¹ засягат въпросите за новите тенденции в областта на динамичните географски иновации. Според авторите, в епохата на агресивна глобализация се открояват два подхода:

първи – стремеж към създаване на териториален иновационен модел, и втори – стремеж към формиране на локализиращи иновационни конфигурации.

H. Bathelt и др. твърдят, че иновациите, макар че не зависят изключително от регионалния контекст, могат да влияят върху ситуацията във всяка конкретна територия. Икономическите и културните иновации разкриват нови перспективи в областта на изследванията по културна география.

Известният антрополог J. Fabian¹⁰² оценява съвременните антропологически практики и техните нови форми. В дванадесет есета авторът излага теоретични виждания, свързани с идеята за развитието на културната география: език и време, история и памет, етнология. Център на внимание е проблемът с езика – неговото формиране, териториално разпространение, етиктиране, способността му да служи за комуникация, културната му ценност.

Интересен е подходът на J. Fabian при анализа на ролята на Интернет. Той възприема етнологията като необходима част от географското изучаване на света, а културната памет – като отражение на резултатите от теренните изследвания.

Значителна роля за развитието на американската културна география имат трудовете на W. Zelinsky^{103, 104, 105}. Цикълът от статии, публикувани в *Journal of Cultural Geography*, а също и над 10-те му фундаментални изследвания с монографичен характер, разкриват обективна картина на развитието на американската културна география през XX в.

От позициите на културологията културната география обхваща широк спектър от социално-хуманитарни проблеми, свързани с културата. Тя търси своята идентичност като интердисциплинарно направление, чийто предмет на изучаване е както пространственото многообразие на културата, така и нейното локализиране в различни райони на земята.

В по-широк смисъл става дума за взаимоотношението между разнообразни символни културни пространства.

Изследванията на културата изпитват необходимост от преориентиране в посока от „хронотопен“ традиционен концепт към „топохронни“ изследвания. В това отношение теоретичната основа на културната география представлява универсален общохуманитарен (и културологичен) хоризонт.

Все повече нараства необходимостта както от тясното взаимодействие между културологията, философията и културната география, така и от фило-

софско-културологичното осмисляне на същността на културната география. Понастоящем първите две науки практически не се занимават с тези проблеми, не отчитат географския дискурс в културата, рядко отбелязват културната география в изследванията си. Същото, но в много по-малка степен, се отнася за отношението на културната география към тях. Всичко това подсказва нереализиран ресурс и вероятна научна ниша за по-нататъшни изследвания.

В англо-американската и отчасти в руската географска школа културната география се развива самостоятелно, ситуирана в лоното на регионалната география, без да нарушава връзките в комплексните географски изследвания. В качеството си на основен сегмент на обществото културата има съществена роля в пространствените отношения.

Културният продукт като предметен резултат на тези отношения може да бъде създаден на локална основа, но може да бъде „привнесен отвън“ и реализиран през призмата на светуосещането на локалната общностна група.

Така географията на културата, която по същество е явление в пространството, се превръща в културна география, т.е. в пространствено явление. Културната география като една от най-деликатните географски науки съчетава единството между географското пространство и неговото преобразуване от културната и стопанската дейност на хората. И. Митин възприема културната география като една от географските науки, която изучава закономерностите на формирането и развитието, а също и правилата на конструиране на културата (артефакти и ментафакти).

По този начин, пише В. Михайлов¹⁰⁶, „многообразните културно-географски явления се събират „под един покрив“, независимо от възприетата в отделни проучвания дефиниция на културата – духовна и/или материална, традиционна (народна) и универсална, масова или елитарна“.

Формирането на културно-географското познание е съпроводено с многопосочното проявление на науки и научни направления, изучаващи културата. Те реализират своята теория и методология, базирани на класическия и поведенческият подход. Съчетавайки ги, културната география разполага с инструментариума за ефикасното пространствено характеризирание и анализ на процеса.

В това отношение следва да отворим появата на „нови културни географии“ като „културната иконография“ на Ж. Гогман^{107, 108}, „митогеографията“ на И. Митин¹⁰⁹, „културно-образната география“ на Д. Замятин¹¹⁰, „хуманитарната география“ на Н. Замятина и И. Митин^{111, 112}, „културно-когнитивната география“ на Анджей Ковалчик¹¹³, „цивилизационната география“ на Мирко Грчич^{114, 115, 116}, „културната ландшафтография“ на Вл. Кагански^{117, 118}, „семиотичната география“ на Вл. Калуцков¹¹⁹, „географията на изкуството“ на Ю. Веденин^{120, 121, 122}, „решетъчното социокултурно пространство“ на Джон Леви Мартин¹²³, „културно-ландшафтната идентичност“ на Денис Косгроув¹²⁴, „огледалната география на кодираните спомени и митове“ на Кен Тейлър¹²⁵, „културният прелом“ (културното преобръщане) на Александра Бонаци¹²⁶ и т.н.

Политикогеографската концепция на Жан Готман¹²⁷ се основава на политическата регионализация на географското пространство под въздействието на два противоположни фактора: подвижност и стабилност, разбираана като иконография, т.е. като съвкупност от стабилни ментални митове („икони“) в съзнанието на големи териториални общности.

„Иконите“ не са просто геополитически представи, а свързани с територията и дълбоко вкоренени във времето.

Ако първият фактор се възприема като носител на промяната, на трансформацията, то вторият е вид самозащита на общността и е носител на консерватизма. Появата на един от двата фактора влияе ограничително на другия.

Научната парадигма на културноландшафтните изследвания през ХХІ в. поставя нови въпроси: Денис Косгроув¹²⁸ разглежда ландшафта вече не толкова като географска концепция, свързана с историята и хуманитаристиката, а като модерен начини на осмисляне на понятието „регион“, обвързано с новите хуманитарни идеи, с културата, с идентичността и значението; в подобен ракурс Кен Тейлър¹²⁹ определя културния ландшафт като резултат от една общностна система от вярвания и идеологии, като културен конструкт, огледало на спомени и кодирани митове, които могат да се четат и тълкуват.

В. Каганский¹³⁰ определя културния ландшафт като „специфичен и изключително сложен тип пространство, създавано в резултат от преплитане на природни, антропогенни, културни, включително семиотико-херменевтически компоненти и тяхната комбинация на различни пространствено-времени равнища, а също културното многообразие на всяка територия“.

„Пространството на културния ландшафт не е еднородно, анизотропно и поляризирано – пише В. Михайлов¹³¹. – Съвременният културен ландшафт не представлява комплекс от ареали, а комплекс от взаимнопроникващи частни мрежови пространства“.

Тези изходни постановки авторът предметява и доразвива в монографичен труд¹³². Пространствената култура на народите, полската идентичност в огледалото на културния ландшафт, регионалните идентичности и локалните стереотипи са само част от изследователските му вектори.

Според Д. Замятин географската представа (образ) е система от взаимосвързани и взаимовъздействащи си знаци, символи, архетипове и стереотипи, характеризиращи всяка територия (място, ландшафт, регион, страна). Тя е централно понятие в културно-образната география. От своя страна, може да формира образни географски системи (метасистеми).

Инвариант на географския образ е понятието „културен ландшафт“. В съдържателен план най-продуктивно е използването на понятието „географски образ“ съвместно с понятието „когнитивно-географски контекст“.

В методологичен аспект формирането на географските представи определя развитието на културата.

Като младо, но перспективно научно направление на обществената география, културната география търси теоретико-методологичната си ориентация с динамизъм, кореспондиращ на интензивността на социокултурните процеси и на необходимостта от задоволяване на обществените очаквания.

Само по този начин тя ще се превърне в основен фактор за максимално оползотворяване на потенциала на географската наука.

БЕЛЕЖКИ/NOTES

¹ **Sauer, C.** „Morphology of Landscape“. University of California Publications in Geography 2. Reprinted in C. Sauer. 1969. Land and Life. Berkley: University of California Press, 1925.

² **Hartshorne, R.** The Functional Approach in Political Geography. – Annals of the Association of American Geographers. №40, 1950.

³ **Zelinsky, W.** Globalization Reconsidered: The Historical, Geography of Modern Western Male Attire. – Journal of Cultural Geography, 2004.

⁴ **Уваров, М. С.** Културна география в културологическа перспектива (аналитически обзор). – В: Международен журнал изследований култури. Москва: Изд. „Эйдос“, №4(5), 2011, с. 7–18.

⁵ **Логман, Ю. М.** Семиосфера. М., 2006.

⁶ **Логман, Ю. М.** Непредсказуемые механизмы культуры, Таллинн, 2010.

⁷ **Топоров, В. Н.** Пространство и текст. – В: Текст: семантика и структура. М., 1983, с. 227–284.

⁸ **Топоров, В. Н.** Исследования по етимологии и семантике. В 3 т., т. 1: Теория и некоторые частные ее приложения. М.: Языки славянской культуры, 2004, 816 с. (Opera etimologica. Звук и смысл).

⁹ **Яacobсон, Р. О.** Тексты, документы, исследования. М., 1989.

¹⁰ **Яacobсон, Р. О.** Езикът на поезията. С.: ИК „З. Стоянов“, 2000.

¹¹ **Лихачев, Д. С.** Культура Руси эпохи образования Русского национального государства. (Конец XIV–начало XVI в.). М., Госполитиздат, 1946, 160 с.

¹² **Лихачев, Д. С.** Русские летописи и их культурно-историческое значение. М.–Л.: Изд-во АН СССР, 1947, 499 с.,

¹³ **Аверинцев, С. С.** Другой Рим. СПб: Амфора, 2005, 368 с.

¹⁴ **Аверинцев, С. С.** Религия и культуры. Tenafly, NJ, Эрмитаж, 144 с.

¹⁵ **Аверинцев, С. С.** Связи времен. Киев: Дух и Литера, 2005, 448 с.

¹⁶ **Бахтин, М. М.** Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1986, 445 с.

¹⁷ **Гуревич, А. Я.** Культура и общество средневековой Европы глазами современников. Ехемпра, XIII в. М.: Искусство, 1989, 366 с.

¹⁸ **Гуревич, А. Я.** Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. М.: Искусство, 1990, 395 с.

¹⁹ **Каган, М. С.** Философия культуры. СПб., 1996.

²⁰ **Каган, М. С.** Синергетика и культурологи. – В: Синергетика и методы наук. СПб., 1998.

²¹ **Каган, М. С.** Общее представление о культуре. – В: Введение в культурологию: Курс лекции /Под ред. Ю. Н. Солонина, Е. Г. Соколова. СПб, 2003, с. 6–14.

- ²² **Флиер, А. Я.** Очерки теории исторической динамики культуры. М.: Согласие, 2013.
- ²³ **Флиер, А. Я.** Избранные работы по теории культуры. М.: Согласие-Артем, 2014.
- ²⁴ **Флиер, А. Я.** Историческая культурология. Энциклопедия. М., Академический проект, Алма Матер, 2015.
- ²⁵ **Веденин, Ю.** Очерки по географии искусства. — СПб.: Дмитрий Буланин; М.: Институт Наследия, 1997. 224 с.
- ²⁶ **Веденин, Ю. А., Туровский, Р. Ф.** Культурная география. М., 2001.
- ²⁷ **Веденин, Ю.** Основные положения современной концепции управления культурным наследием. – Наследие и современность: десять лет Институту Наследия. Информационный сборник. Вып. 10. М., 2002. с. 7–18.
- ²⁸ **Туровский, Р. Ф.** Политическая география. Москва – Смоленск, 1999.
- ²⁹ **Туровский, Р. Ф.** Культурная география: теоретические основания и пути развития. // Культурная география / Науч. ред. Ю. А. Веденин, Р. Ф. Туровский. М.: Институт Наследия, 2001. С. 10–94.
- ³⁰ **Туровский, Р. Ф.,** Политическая регионалистика. Москва: Издательский дом ГУ ФШЭ, 2006.
- ³¹ **Каганский, В. Л.** Ландшафт и культура. М., 1997.
- ³² **Каганский, В. Л.** Культурный ландшафт и советское обитаемое пространство. М.: Новое литературное обозрение. 2001.
- ³³ **Каганский, В. Л.** Культурный ландшафт как объект дискуссии. – В: Культурный ландшафт: теория и практика, 3–11 ноября 2003, МГУ: Географический факультет.
- ³⁴ **Каганский, В. Л.** Культурный ландшафт: основные концепции в российской географии. – Обсерватория культуры. 2009. № 1. с. 62–70.
- ³⁵ **Калуцков, В. Н.** Ландшафт в культурной географии. М.: Новый хронограф, 2008.
- ³⁶ **Калуцков, В. Н.** Ландшафтная концепция в культурной географии. Диссертация на соискание ученой степени „доктора географических наук“. Москва, 2009.
- ³⁷ **Калуцков, В. Н.** Геоконцепты в географии. – Культурная и гуманитарная география. 2012. Т. 1. №1. с. 27–36.
- ³⁸ **Калуцков, В. Н.** Типах районов в культурной географии. – В: Культурная и гуманитарная география. 2013. т. 2. №1. с. 3–9.,
- ³⁹ **Дружинин, А. Г.** Теоретические основы географии культуры. Ростов-на-Дону, Изд-во СКНЦ ВШ, 1999, 114 с.
- ⁴⁰ **Замятин, Д. Н.** Моделирование географических образов: Пространство гуманитарной географии. Смоленск, 1999, 256 с.
- ⁴¹ **Замятин, Д. Н.** Гуманитарная география: Пространство и язык географических образов. СПб., 2003.
- ⁴² **Замятин, Д. Н.** Мета-география: Пространство образов и образы пространства. М., 2004.
- ⁴³ **Замятин, Д. Н.** Культура и пространство: Моделирование и географических образов. М., 2006.
- ⁴⁴ **Замятин, Д. Н.** Гуманитарная география: пространство, воображение и взаимодействие современных гуманитарных наук. – В: Социологическое обозрение. т. 9. № 3. 2010, с. 26–50.
- ⁴⁵ **Замятин, Д. Н.** Гуманитарная география: основные направления, категории, методы и модели. – Культурная и гуманитарная география. 2012. Т. 1. №. 1. с. 13–17.

- ⁴⁶ **Замятин, Д. Н.** Гуманитарная география: основные направления, категории, методы и модели. – Культурная и гуманитарная география. 2012. Т. 1. № 1. с. 18–26.
- ⁴⁷ **Максаковский, В. П.** Географическая культура. М., 1998.
- ⁴⁸ **Максаковский, В. П.** На географическом посту. Смоленск: Универсум, 2004.
- ⁴⁹ **Максаковский, В. П.** Географическая картина мира. Книга 1. Общая характеристика мира. М.: Дрофа, 2006.
- ⁵⁰ **Максаковский, В. П.** Географическая картина мира. Книга II. Региональная характеристика мира. М.: Дрофа, 2007.
- ⁵¹ **Рагулина, М. В.** Культурная география: теория, методы, региональный синтез. Иркутск, 2004.
- ⁵² **Рагулина, М. В.** Культурная география: Теории, методы, региональный синтез. Диссертация на соискание ученой степени доктора географических наук. Иркутск, 2005.
- ⁵³ **Митин, И. И.** Комплексные географические характеристики. Множественные реальности мест и семиозис пространственных мифов. Смоленск: Ойкумен, 2004, 160 с.
- ⁵⁴ **Митин, И. И.** Мифогеография и территориальные культурные системы. М., 2006.
- ⁵⁵ **Митин, И. И.** Культурная география СССР и постсоветской России: история (вос) становления и факторы самобытности. – В: Международный журнал исследований культуры, 2011, № 4(5), с. 19–25.
- ⁵⁶ **Митин, И. И.** Гуманитарная география: Проблемы терминологии и (само) идентификации в российской и международном контекстах. – В: Культурная и гуманитарная география, 2012, т 1, № 1, с. 1–10.
- ⁵⁷ **Лавренова, О. А.** Семантика культурного ландшафта. Диссертация на соискание ученой степени „доктора философских наук“. Москва, 2009.
- ⁵⁸ **Лавренова, О. А.** Пространства и смыслы: семантика культурного ландшафта. М., 2010.
- ⁵⁹ **Гуревич, П. С.** Культурология. М.: Гардарики, 2005, 278 с.
- ⁶⁰ **Максаковский, В. П.** Географическая культура. М., 1998.
- ⁶¹ **Серебрянный, Л. Р.** Синтез российской географии культуры. – В: Изв. РАН, сер. География, 2000, № 3, с. 100–112.
- ⁶² **Уайт, Кенет.** Синият път, С.: Библиотека „Факел“, 1988, 149 с.
- ⁶³ **Уайт, Кенет.** Спокоен апокалипсис, С., 1995, 210 с.
- ⁶⁴ **Интервью** на Джонатан Фрейзър с Кенет Уайт по повод американското издание на книгата „La Route Bleue“. – <http://www.liter.net/geopoetries/golov.html>.
- ⁶⁵ **Константинов, В.** Поетическото съществуване през погледа на Кенет Уайт. <https://litenet.bg/publish3/vkonstantinov/tvorchestvoto/white.htm>
- ⁶⁶ **Неделчев, М.** Геопоетики. Провидяни пътища на културата и в литературата. С.: НБУ, 2017, с. 5–6
- ⁶⁷ **Господинов, Г.** (рец.) – В: Неделчев, М. Геопоетики. Провидяни пътища на културата и в литературата. С.: НБУ, 2017, с. 125
- ⁶⁸ **Уваров, М. С.** Культурная география в культурологической перспективе (аналитический обзор). – В: Международны журнал исследований культуры, Изд. „Эйдос“, № 4(5), 2011, с. 7–18. с. 9.
- ⁶⁹ **Foucault, Michel.** „Des espèces autres“, Dits et écrits 1954–1988, IV 1980–1988, Paris: Gallimard, 1994, 756.

⁷⁰ **Николчина, М.** Западът като интелектуална утопия. – <http://www.librev.com/index.php/discussion-culture-publisher/1231-2011-05-10-12-34-22>

⁷¹ **Лидов, А. М.** Иеротипия. Пространственные иконы и образы-парадигмы в византийской культуре, М., 2009.

⁷² **Уваров, М. С.** Культурная география в культурологической перспективе (аналитический обзор) . – В: Международны журнал исследований культуры, Изд. „Эйдос“, № 4(5), 2011, с. 7–18.

⁷³ **Harvey, D.** *Social Justice and the City.* London: Edward Arnold, 1973.

⁷⁴ **Harvey, D.** (1990) *Between Space and Time: Reflections on the Geographical Imagination* in Daniels, S. and Lee, R. (eds.) (1996) *Exploring Human Geography: A Reader*, Arnold: London

⁷⁵ **Harvey, David.** *Justice, Nature & The Geography of Difference.* N. Y.: Blackwell Publishing, 1996.

⁷⁶ **Handen, Dolores.** *The Power of Place: Urban Landscapes as Public History.* Cambridge, Mass: The MIT Press, 1997.

⁷⁷ **Lefebvre, Henri.** *The Productions of Space* /Transl. by Donald Nicholson-Smith. Oxford& Basil Blackwell, 1991.

⁷⁸ **Lofland, Lynn.** *The Public Realm: Exploring the City,s Quintessential Territory.* N. Y., 1998.

⁷⁹ **Soja, Edward.** *Postmodern Geographies: The Reassertion of Space in Critical Social Theory.* L., N. Y.: Verso, 1989.

⁸⁰ **Черняев, Н. А.** Культурная география и проблематика „Места“, М., 2005.

⁸¹ http://rgo.msk.ru/commissions/cultural/2006_02_08-2.html

⁸² **Рагулина, М. В.** Культурная география: Теории, методы, региональный синтез. Диссертация на соискание ученой степени доктора географических наук. Иркутск, 2005.

⁸³ **Калуцков В. Н.** Ландшафтная концепция в культурной географии. Диссертация на соискание ученой степени „доктора географических наук“. Москва, 2009.

⁸⁴ **Лавренова, О. А.** Семантика культурного ландшафта. Диссертация на соискание ученой степени „доктора философских наук“. Москва, 2009.

⁸⁵ **Уваров, М. С.** Культурная география в культурологической перспективе (аналитический обзор). – В: Международны журнал исследований культуры, Изд. „Эйдос“, № 4(5), 2011, с. 7–18

⁸⁶ **Уваров, М. С.** Культурная география в культурологической перспективе (аналитический обзор) . – В: Международны журнал исследований культуры, Изд. „Эйдос“, № 4(5), 2011, с. 13.

⁸⁷ **Sauer, C.** In J. Leighly (ed.) *Land and Life: A selection of the Writinds of Carl Sauer.* Berkley, University of California Press, 1925. Sauer, C. „Morphology of Landscape“. University of California Publications in Geography 2. Reprinted in C. Sauer. 1969. *Land and Life.* Berkley, University of California Press, 1925.

⁸⁸ **Sauer, C.** In J. Leighly (ed.) *Land and Life: A selection of the Writinds of Carl Sauer.* Berkley, University of California Press, 1925.

⁸⁹ **Atkinson, David.** *Cultural geography.* Wiley-Blackwell, 2005.

⁹⁰ **Karen, Debres.** *Burgers for Britain: A Cultural Geography of McDonald,s UK.* – *Journal of Cultutural Geography*, 2005.

⁹¹ **Mitchell, Donald.** *Cultural Geography: A Critical Introduction*, 2000, 352.

⁹² **Fabian, J.** *Memory against Culture.* Duce Univ. Press, 2007.

⁹³ **Fabian, J.** Moments of Freedom: Anthropology and Popular Culture. Univ. Press of Virginia, 2008 (2-nd.ed.).

⁹⁴ **Richard, Peet.** Modern Geographical Thought; Blackwell, 1998.

⁹⁵ **Zelinsky, W.** Globalization Reconsidered: The Historical, Geography of Modern Western Male Attire. – Journal of Cultural Geography, 2004.

⁹⁶ **Zelinsky, W.** This Remarkable Continent: An Atlas of North American Society and Cultures. (with John F. Rooney, Jr. Dean Louder, and John D. Vitek) College Station: Texas A&M University Press, 1982.

⁹⁷ **Knox, Paul,** Martston, Sallie. Places and Regions in Global Context. Human Geography. Prentice Hall. Upper Saddle River, New Jersey, 2001,

⁹⁸ **Waugh, David.** Geography. An Integrated Approach. Nelson Thomes Ltd. Delta Place. 27 Bath Road, CHELTENHAM, GL53 7TH, UK, 2009, 657 p.

⁹⁹ **Cloke, P.,** Crang, P., Goodwin, M. Introducing Human Geographies. Third Edition. Routledge. London and New York, 2014, 1055 p.

¹⁰⁰ **Mitchell, Donald.** Cultural Geography: A Critical Introduction, 2000, 352 p.

¹⁰¹ **Bathelt, H.,** M. Feldman, D. F. Kolger (2011) Beyond Territory Dynamic Geographies of Knowledge: Creation, Diffusion and Innovation. Published by Routledge, 2011, 294 p. (Series: Regionsities).

¹⁰² **Fabian, J.** Memory against Culture. Duce Univ. Press, 2007.

¹⁰³ **Zelinsky, W.** This Remarkable Continent: An Atlas of North American Society and Cultures. (with John F. Rooney, Jr. Dean Louder, and John D. Vitek) College Station: Texas A&M University Press, 1982.

¹⁰⁴ **Зелински, У.** Културната география на Съединените щати. С.: П. Берон, 1998.

¹⁰⁵ **Zelinsky, W.** Globalization Reconsidered: The Historical, Geography of Modern Western Male Attire. – Journal of Cultural Geography, 2004.

¹⁰⁶ **Михайлов, В.** Актуални теоретични проблеми на културната география и значението ѝ за националното развитие на България. – В: Проблеми на географията, С., №3-4, 2010, с. 52.

¹⁰⁷ **Gotthman, J.** La politique des etats et leur geographie. Paris, 1952.

¹⁰⁸ **Gottmann, J.** The Significance of Territory. Charlottesville, 1973.

¹⁰⁹ **Митин И. И.** Гуманитарная география: проблемы терминологии и (само)идентификации в российском и мировом контекстах. – Культурная и гуманитарная география. 2012. т. 1. №. 1. с. 1–10.

¹¹⁰ **Замятин Д.** Гуманитарная география: пространство, воображение и взаимодействие современных гуманитарных наук. – В: Социологическое обозрение. т. 9. № 3. 2010, с. 26–50.

¹¹¹ **Замятина Н. Ю.,** Митин И. И. Гуманитарная география. – Большая Российская энциклопедия. т. 8. Григорьев. Динамика. М.: Большая Российская энциклопедия, 2007. с. 151.

¹¹² **Замятина Н. Ю.,** Митин И. И. Гуманитарная география (2) (Материалы к словарю гуманитарной географии). – Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах / Сост., отв. ред. Д. Н. Замятин; авт. Абдулова И., Амоглонова Д, Герасименко Т. и др. Вып. 4. М.: Институт Наследия, 2007. с. 282–288.

¹¹³ **Ковалчик, А. С.** Вдохновение за политика... – В: Литературен вестник, 26.10–1.11. 2016, с. 28–32, год. 25.

- ¹¹⁴ **Грчић, М.** Политичка географија, Географски факултет, Београд, 2000.
- ¹¹⁵ **Грчић, М.** Антропогеографски и геополитички проблеми Балкана, Гласник Географског друштва РС, св. 3, Бања Лука, 1999.
- ¹¹⁶ **Грчић, М., И. Раткај.** Развојни правци и истраживачки приоритети друштвене географије. – Географско образовање, наука и пракса: развој, станe и перспективе. Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, 2014, с. 41–51.
- ¹¹⁷ **Каганский, В. Л.** Культурный ландшафт и советское обитаемое пространство. М.: Новое литературное обозрение. 2001.
- ¹¹⁸ **Каганский, В. Л.** Культурный ландшафт: основные концепции в российской географии. – Обсерватория культуры. 2009. № 1. с. 62–70.
- ¹¹⁹ **Калуцков, В.** Типах районов в культурной географии. – В: Культурная и гуманитарная география. 2013. т. 2. №1. с. 3–9.
- ¹²⁰ **Веденин, Ю.** Очерки по географии искусства. – СПб.: Дмитрий Буланин; М.: Институт Наследия, 1997. 224 с.
- ¹²¹ **Веденин, Ю.** Основные положения современной концепции управления культурным наследием. – Наследие и современность: десять лет Институту Наследия. Информационный сборник. Вып. 10. М., 2002. С. 7–18.
- ¹²² **Культурный ландшафт** как объект наследия / Под ред. Ю. А. Веденина, М. Е. Кулешовой. – М.: Институт Наследия; СПб.: Дмитрий Буланин, 2004. 620 с.
- ¹²³ **John Levi Martin** “Spatial Processes and Galois/Concept Lattices.” – Quality and Quantity 48: 961–981, 2014.
- ¹²⁴ **Cosgrove, D.** Landscape and Landschaft. Lecture delivered at the “Spatial Turn in History” Symposium German Historical Institute, February 19, 2004. – GHI Bulletin №35 (FALL 2004), pp. 57–71
- ¹²⁵ **Taylor, K.** Landscape and Memory: cultural landscapes, intangible values and some thoughts on Asia. – 16th ICOMOS General Assembly and International Symposium: “Finding the spirit of place – between the tangible and the intangible”, 29 sept – 4 oct 2008, Quebec, Canada (08.2014). 46.
- ¹²⁶ **Bonazzi, A.** Manuale di geografia culturale. Roma. 2011.
- ¹²⁷ **Gotthman, J.** La politique des etats et leur geographie. Paris, 1952.
- ¹²⁸ **Cosgrove, D.** Landscape and Landschaft. Lecture delivered at the “Spatial Turn in History” Symposium German Historical Institute, February 19, 2004. – GHI Bulletin №35 (FALL 2004), pp. 57–71
- ¹²⁹ **Taylor, K.** Landscape and Memory: cultural landscapes, intangible values and some thoughts on Asia. – 16th ICOMOS General Assembly and International Symposium: “Finding the spirit of place – between the tangible and the intangible”, 29 sept – 4 oct 2008, Quebec, Canada (08.2014). 46.
- ¹³⁰ **Каганский, В.** Культурный ландшафт как объект дискуссии. – В: Культурный ландшафт: теория и практикар 3–11 ноября 2003, МГУ, Географический факултет.
- ¹³¹ **Михайлов, В.** Актуални теоретични проблеми на културната география и значението ѝ за националното развитие на България. – В: Проблеми на географията, С., №3-4, 2010, с. 56.
- ¹³² **Михайлов, В.** Полша – пространствена култура и култура на пространството. С.: Парадигма, 2017, 214 с.

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

На латиница

- Atkinson, D.** Cultural geography. Wiley-Blackwell, 2005.
- Bathelt, H., M. Feldman, D. F. Kolger** (2011) *Beyond Territory Dynamic Geographies of Knowledge: Creation, Diffusion and Innovation*. Published by Routledge, 2011. (Series: Regionsities).
- Bonazzi, A.** *Manuale di geografia culturale*. Roma. 2011.
- Cloke, P., Crang, P., Goodwin, M.** *Introducing Human Geographies*. Third Edition. Routledge. London and New York, 2014.
- Cosgrove, D.** *Landscape and Landschaft*. Lecture delivered at the “Spatial Turn in History” Symposium German Historical Institute, February 19, 2004. // GHI Bulletin №35 (FALL 2004).
- Cosgrove, D.** *Landscape and Landschaft*. Lecture delivered at the “Spatial Turn in History” Symposium German Historical Institute, February 19, 2004. // GHI Bulletin №35 (FALL 2004), pp. 57-71.
- Fabian, J.** *Memory against Culture*. Duce Univ. Press, 2007.
- Fabian, J.** *Moments of Freedom: Anthropology and Popular Culture*. Univ. Press of Virginia, 2008 (2-nd.ed.).
- Foucault, M.** „Des espèces autres”, *Dits et écrits 1954–1988, IV 1980–1988*, Paris: Gallimard, 1994.
- Gotthman, J.** *La politique des états et leur géographie*. Paris, 1952.
- Gottmann, J.** *The Significance of Territory*. Charlottesville, 1973.
- Handen, D.** *The Power of Place: Urban Landscapes as Public History*. Cambridge, Mass: The MIT Press, 1997.
- Hartshorne, R.** *The Functional Approach in Political Geography/ Annals of the Association of American Geographers*. №40, 1950.
- Harvey, D.** (1990) *Between Space and Time: Reflections on the Geographical Imagination* in Daniels, S. and Lee, R. (eds.) (1996) *Exploring Human Geography: A Reader*, Arnold: London.
- Harvey, D.** *Social Justice and the City*. London: Edward Arnold, 1973.
- Harvey, D.** *Justice, Nature & The Geography of Difference*. N. Y.: Blackwell Publishing, 1996.
- John Levi M** (2014) “Spatial Processes and Galois/Concept Lattices.” *Quality and Quantity* 48.
- Karen, D.** *Burgers for Britain: A Cultural Geography of McDonald,s UK*. *Journal of Cultural Geography*, 2005.
- Knox, P.** *Martston, Sallie. Places and Regions in Global Context*. Human Geography. Prentice Hall. Upper Saddle River, New Jersey, 2001,
- Lefebvre, H.** *The Productions of Space /Transl. by Donald Nicholson-Smith*. Oxford& Basil Blackwell, 1991.
- Lofland, L.** *The Public Realm: Exploring the City,s Quintessential Territory*. N. Y., 1998.
- Mitchell, D.** *Cultural Geography: A Critical Introduction*, 2000.
- Richard, P.** *Modern Geographical Thought*; Blackwell, 1998.
- Sauer, C.** „Morphology of Landscape“. *University of California Publications in Geography* 2. Reprinted in C. Sauer. 1969. *Land and Life*. Berkley, University of California Press, 1925.

Sauer, C. In J. Leighly (ed.) *Land and Life: A selection of the Writings of Carl Sauer*. Berkeley, University of California Press, 1925. Sauer, C. „Morphology of Landscape“. University of California Publications in Geography 2. Reprinted in C. Sauer. 1969. *Land and Life*. Berkeley, University of California Press, 1925.

Soja, E. *Postmodern Geographies: The Reassertion of Space in Critical Social Theory*. L., N. Y.: Verso, 1989.

Taylor, K. *Landscape and Memory: cultural landscapes, intangible values and some thoughts on Asia*. // 16th ICOMOS General Assembly and International Symposium: “Finding the spirit of place – between the tangible and the intangible”, 29 sept – 4 oct 2008, Quebec, Canada (08.2014).

Waugh, D. *Geography. An Integrated Approach*. Nelson Thomes Ltd. Delta Place. 27 Bath Road, CHELTENHAM, GL53 7TH, UK, 2009, 657 p.

Zelinsky, W. *Globalization Reconsidered: The Historical, Geography of Modern Western Male Attire*. *Journal of Cultural Geography*, 2004.

Zelinsky, W. *This Remarkable Continent: An Atlas of North American Society and Cultures*. (with John F. Rooney, Jr. Dean Louder, and John D. Vitek) College Station: Texas A&M University Press, 1982.

На кирилица

Аверинцев, С. С. *Другой Рим*. Санкт Петербург: Амфора, 2005, 368 с. [**Averintsev, S. S.** *Drugoy Rim*. Sankt Peterburg: Amfora, 2005, 368 s.]

Аверинцев, С. С. *Религия и культуры*. Tenafly, NJ, Эрмитаж, 144 с. [**Averintsev, S. S.** *Religiya i kulytur*. Tenafly, NJ, Ermitazh, 144 s.]

Аверинцев, С. С. *Связи времен*. Киев: Дух и Литера, 2005, 448 с. [**Averintsev, S. S.** *Svyaz vremen*. Kiev: Duh i Litera, 2005, 448 s.]

Бахтин, М. М. *Эстетика словесного творчества*. Москва: Искусство, 1986, 445 с. [**Bahtin, M. M.** *Estetika slovesnogo tvorchestvo*. Moskva: Iskusstvo, 1986, 445 s.]

Веденин, Ю. А., Туровский, Р. Ф. *Культурная география*. Москва, 2001. [**Vedenin, Yu. A.,** Turovski, R. F. *Kulturnaya geografiya*. Moskva, 2001.]

Веденин, Ю. *Основные положения современной концепции управления культурным наследием. – Наследие и современность: десять лет Институту Наследия. Информационный сборник. Вып. 10. Москва, 2002.* [**Vedenin, Yu. A.** *Osnovne polozheniya sovremennoy kontseptsii upravleniya kulyturnm naslediem // Nasledie i sovremennosty: desyaty let Institutu Naslediya. Informatsionny sbornik. Vp. 10. Moskva, 2002.*]

Веденин, Ю. А. *Очерки по географии искусства*. Санкт Петербург: Дмитрий Буланин; М.: Институт Наследия, 1997. 224 с. [**Vedenin, Yu. A.** *Ocherki po geografii iskusstva*. Sankt Peterburg: Dmitriy Bulanin; M.: Institut Naslediya, 1997. 224 s.]

Господинов, Г. (рец.) – В: Неделчев, М. *Геопоетики. Провидяни пътища на културата и в литературата*. София, НБУ, 2017, с. 125. [**Gospodinov, G.** (rez.) – V: Nedelchev, M. *Geopoetiki. Providyani patishta na kulturata i v literaturata*. Sofia: NBU, 2017, s. 125.]

Грчић М. *Антропогеографски и геополитички проблеми Балкана*, Гласник Географског друштва РС, св. 3, Бања Лука, 1999. [**Grchić M.** *Antropogeografski i geopolitichki problemi Balkana*, Glasnik Geografskog drustva RS, sv. 3, Вања Лука, 1999.]

Грчић М. *Политичка географија, Географски факултет, Београд, 2000.* [**Grchić M.** *Politichka geografija, Geografski fakultet, Beograd, 2000.*]

Грчић, М. И. Раткај. Развојни правци и истраживачки приоритети друштвене географије. – Географско образоване, наука и пракса: развој, станe и перспективе. Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, 2014. [**Grčić M., I. Ratkaј.** Razvoјni pravtsi i istrzhivachki prioriteti drushtvene geografije. – V: Geografsko obrazovane, nauka i praksa: razvoј, stane i perspektive. Univerzitet u Beogradu, Geografski fakultet, Beograd, 2014.]

Гуревич, А. Я. Культура и общество средневековой Европы глазами современников. Exempla, XIII в. Москва: Искусство, 1989. [**Gurevich, A. Ya.** Kulytura i obshtestvo srednovekovoy Evrop glazami sovremennikov. Exempla, XIII v. Moskva: Iskusstvo, 1989.]

Гуревич, А. Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. Москва: Искусство, 1990, 395 с. [**Gurevich, A. Ya.** Srednovekovy mir: kulytura bezmolstvuyushchego bol'yshinstva. Moskva: Iskusstvo, 1990, 395 s.]

Гуревич, П. С. Культурология. Москва: Гардарики, 2005. [**Gurevich, P. S.** Kulyturologiya. Moskva: Gardariki, 2005.]

Дружинин, А. Г. Теоретические основы географии культуры. Ростов-на-Дону: Изд-во СКНЦ ВШ, 1999, 114 с. [**Druzhinin, A. G.** Teoreticheskiya osnov geografii kulytur. Rostov-na-Donu: Izd-vo SKNTs VSh, 1999, 114 s.]

Замятин Д. Н. Гуманитарная география: пространство, воображение и взаимодействие современных гуманитарных наук. – В: Социологическое обозрение. т. 9. № 3. 2010. [**Zamyatin D. N.** Gumanitarnaya geografiya: prostranstvo, voobrazhenie i vzaimodeystvie sovremennh gumanitarnh nauk. – V: Sotsiologicheskoe obozrenie. t. 9. № 3. 2010.]

Замятин, Д. Н. Гуманитарная география: основные направления, категории, методы и модели. – Культурная и гуманитарная география. 2012. Т. 1. №. 1. [**Zamyatin, D. N.** Gumanitarnaya geografiya: osnovne napravleniya, kategorii, metod i modeli. – Kulyturnaya i gumanitarnaya geografiya. 2012. T. 1. №. 1.]

Замятин, Д. Н. Гуманитарная география: Пространство и язык географических образов. Санкт Петербург, 2003. [**Zamyatin, D. N.** Gumanitarnaya geografiya: Prostranstvo i yazk geograficheskikh obrazov. Sankt Peterburg, 2003.]

Замятин, Д. Н. Гуманитарная география: пространство, воображение и взаимодействие современных гуманитарных наук. – В: Социологическое обозрение. т. 9. № 3. 2010, с. 26–50. [**Zamyatin, D. N.** Gumanitarnaya geografiya: prostranstvo, voobrazhenie i vzaimodeystvie sovremennh gumanitarnh nauk. – V: Sotsiologicheskoe obozrenie. t. 9. № 3. 2010, s. 26–50.]

Замятин, Д. Н. Культура и пространство: Моделирование и географических образов. Москва, 2006. [**Zamyatin, D. N.** Kulytura i prostranstvo: Modelirovanie i geograficheskikh obrazov. Moskva, 2006.]

Замятин, Д. Н. Мета-география: Пространство образов и образы пространства. Москва, 2004. [**Zamyatin, D. N.** Meta-geografiya: Prostranstvo obrazov i obraz prostranstva. Moskva, 2004.]

Замятин, Д. Н. Моделирование географических образов: Пространство гуманитарной географии. Смоленск, 1999, 256 с. [**Zamyatin, D. N.** Modelirovanie geograficheskikh obrazov: Prostranstvo gumanitarnoy geografii. Smolensk, 1999, 256 s.]

Замятина Н. Ю., Митин И. И. Гуманитарная география (2) (Материалы к словарю гуманитарной географии). – Гуманитарная география: Научный и культурно-просветительский альманах / Сост., отв. ред. Д. Н. Замятин; авт. Абдулова И., Амоглонова Д., Герасименко Т. и др. Вып. 4. Москва: Институт Наследия, 2007. [**Zamyatina N. Yu., Mitin I. I.** Gumanitarnaya geografiya (2) (Material k slovaryu gumanitarnoy geografii). –

Gumanitarnaya geografiya: Nauchny i kulyturno-prosvetitel'skiy alymanah / Sost., otv. red. D. N. Zamyatin; avt. Abdulova I., Amogolonova D., Gerasimenko T. i dr. Vp. 4. Moskva: Institut Naslediya, 2007.]

Замятина Н. Ю., Митин И. И. Гуманитарная география. – Большая Российская энциклопедия. т. 8. Григорьев. Динамика. Москва: Большая Российская энциклопедия, 2007. [Zamyatina N. Yu., Mitin I. I. Gumanitarnaya geografiya. – Bolyshaya Rossiyskaya ntsiklopediya. t. 8. Grigoryev. Dinamika. Moskva: Bolyshaya Rossiyskaya ntsiklopediya, 2007.]

Зелински, У. Културната география на Съединените щати. София: П. Берон, 1998. [Zelinski, U. Kulturnata geografiya na Saedinenite shtati. Sofia: P. Beron, 1998.]

Каган, М. С. Синергетика и культурологи. – В: Синергетика и методы наук. Санкт Петербург, 1998. [Kagan, M. S. Sinergetika i kulyturologi. – V: Sinergetika i metod nauk. Sankt Peterburg, 1998.]

Каган, М. С. Общее представление о культуре. – В: Введение в культурологию: Курс лекции / Под ред. Ю. Н. Солониной, Е. Г. Соколова. Санкт Петербург, 2003. [Kagan, M. S. Obshtee predstavlenie o kulture. – V: Vvedenie v kulyturologiyu: Kurs lektсии / Pod red. Yu. N. Solonina, E. G. Sokolova. Sankt Peterburg, 2003.]

Каган, М. С. Философия культуры. Санкт Петербург, 1996. [Kagan, M. S. Filosofia kulytur. Sankt Peterburg, 1996.]

Каганский В. Л. Культурный ландшафт: основные концепции в российской географии. – Обсерватория культуры. 2009. № 1. [Kaganskiy V. L. Kulyturny landshaft: osnovne kontseptsii v rossiyskoy geografii. – Observatoriya kulytur. 2009. № 1.]

Каганский, В. Культурный ландшафт как объект дискуссии. – В: Культурный ландшафт: теория и практика 3-11 ноября 2003, МГУ, Географический факультет. [Kaganskiy, V. Kulyturny landshaft kak obaekt diskusii. – V: Kulyturny landshaft: teoriya i praktikar 3-11 noyabrya 2003, MGU, Geograficheskiy fakultet.]

Каганский, В. Л. Культурный ландшафт и советское обитаемое пространство. Москва: Новое литературное обозрение. 2001. [Kaganskiy, V. L. Kulyturny landshaft i sovetskoe obitaemoe prostranstvo. Moskva: Novoe literaturnoe obozrenie. 2001.]

Каганский, В. Л. Культурный ландшафт: основные концепции в российской географии. – Обсерватория культуры. 2009. № 1. [Kaganskiy, V. L. Kulyturny landshaft: osnovne kontseptsii v rossiyskoy geografii. – Observatoriya kulytur. 2009. № 1.]

Каганский, В. Л. Ландшафт и культура. Москва, 1997. [Kaganskiy, V. L. Landshaft i kulytura. Moskva, 1997.]

Калуцков, В. Н. Геоконцепты в географии. – Культурная и гуманитарная география. 2012. Т. 1. №1. с. 27–36. [Kalutskov, V. N. Geokontsept v geografii. – Kulyturnaya i gumanitarnaya geografiya. 2012. T. 1. №1. s. 27–36.]

Калуцков, В. Н. Ландшафт в культурной географии. Москва, Новый хронограф, 2008. [Kalutskov, V. N. Landshaft v kulyturnoy geografii. Moskva, Novy khronograf, 2008.]

Калуцков, В. Н. Ландшафтная концепция в культурной географии. Диссертация на соискание ученой степени доктора географических наук. Москва, 2009. [Kalutskov, V. N. Landshaftnaya kontsepsiya v kulyturnoy geografii. Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni doktora geograficheskikh nauk. Moskva, 2009.]

Калуцков, В. Типах районов в культурной географии. – В: Культурная и гуманитарная география. 2013. т. 2. № 1. [Kalutskov, V. Tipah rayonov v kulyturnoy geografii. – V: Kulyturnaya i gumanitarnaya geografiya. 2013. t. 2. № 1.]

Калуцков В. Н. Ландшафтная концепция в культурной географии. Диссертация на соискание ученой степени доктора географических наук. Москва, 2009. [Kalutskovy V. N. Landshaftnaya kontseptsiya v kulyturnoy geografii. Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni doktora geograficheskikh nauk. Moskva, 2009.]

Ковалчик, А. С. Вдохновение за политика... – В: Литературен вестник, 26.10–1.11. 2016, с. 28–32, год. 25. [Kovalchik, A. S. Vdahnovenie za politika... – V: Literaturen vestnik, 26.10-1.11. 2016, s. 28–32, god. 25.]

Культурный ландшафт как объект наследия / Под ред. Ю. А. Веденина, М. Е. Кулешовой. Москва: Институт Наследия; Санкт Петербург: Дмитрий Буланин, 2004. 620 с. [Kulyturny landshaft kak obaekt naslediya / Pod red. Yu. A. Vedenina, M. E. Kuleshovoy. Moskva: Institut Naslediya; Sankt Peterburg: Dmitriy Bulanin, 2004. 620 s.]

Лавренова, О. А. Пространства и смыслы: семантика культурного ландшафта. Москва, 2010. [Lavrenova, O. A. Prostranstva i smsl: semantika kulyturnogo landshafta. Moskva, 2010.]

Лавренова, О. А. Семантика культурного ландшафта. Диссертация на соискание ученой степени доктора философских наук. Москва, 2009. [Lavrenova, O. A. Semantika kulyturnogo landshafta. Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni doktora filosofskih nauk. Moskva, 2009.]

Лидов, А. М. Иеротипия. Пространственные иконы и образы-парадигмы в византийской культуре, Москва, 2009. [Lidov, A. M. Ierotipiya. Prostranstvenne ikon i obraz-paradigm v vizantiyskoy kulture, Moskva, 2009.]

Лихачев, Д. С. Культура Руси эпохи образования Русского национального государства. (Конец XIV – начало XVI в.). Москва: Госполитиздат, 1946, 160 с. [Lihachev, D. S. Kulytura Rusi epohi obrazovaniya Russkogo natsionalynogo gosudarstva. (Konets XIV – nachalo XVI v.). Moskva: Gospolitizdat, 1946, 160 s.]

Лихачев, Д. С. Русские летописи и их культурно-историческое значение. Москва – Ленинград: Изд-во АН СССР, 1947, 499 с. [Lihachev, D. S. Russkie letopisi i ih kulyturno-istoricheskoe znachenie. Moskva – Leningrad: Izd-vo AN SSSR, 1947, 499 s.]

Лотман, Ю. М. Непредсказуемые механизмы культуры, Таллинн, 2010. [Lotman, Yu. M. Nepredskazueme mehanizm kulytur, Tallinn, 2010.]

Лотман, Ю. М. Семиосфера. Москва, 2006. [Lotman, Yu. M. Semiosfera. Moskva, 2006.]

Максаковский, В. П. Географическая картина мира. Книга 1. Общая характеристика мира. Москва: Дрофа, 2006. [Maksakovskiy, V. P. Geograficheskaya kartina mira. Kniga 1. Obshtaya harakteristika mira. Moskva: Drofa, 2006.]

Максаковский, В. П. Географическая картина мира. Книга II. Региональная характеристика мира. Москва: Дрофа, 2007. [Maksakovskiy, V. P. Geograficheskaya kartina mira. Kniga II. Regionalynaya harakteristika mira. Moskva: Drofa, 2007.]

Максаковский, В. П. Географическая культура. Москва, 1998. [Maksakovskiy, V. P. Geograficheskaya kultura. Moskva, 1998.]

Максаковский, В. П. На географическом посту, Универсум, Смоленск, 2004. [Maksakovskiy, V. P. Na geograficheskom postu, Universum, Smolensk, 2004.]

Митин И. И. Гуманитарная география: проблемы терминологии и (само)идентификации в российском и мировом контекстах // Культурная и гуманитарная география. 2012. т. 1. №. 1. с. 1–10. [Mitin I. I. Gumanitarnaya geografiya: problem terminologii i (samo)-identifikatsii v rossiyskom i mirovom kontekstah // Kulyturnaya i humanitarnaya geografiya. 2012. t. 1. №. 1. s. 1–10.]

Митин, И. И. Комплексные географические характеристики. Множественные реальности мест и семиозис пространственных мифов. Смоленск: Ойкумен, 2004, 160 с. [Mitin, I. I. Kompleksne geograficheskie karakteristiki. Mnozhestvenne realynosti mest i semiozis prostranstvennh mifov. Smolensk: Oykumen, 2004, 160 s.]

Митин, И. И. Культурная география СССР и постсоветской России: история (вос) становления и факторы самобытности. – В: Международный журнал исследований культуры, 2011, № 4(5). [Mitin, I. I. Kulyturnaya geografiya SSSR i postsovetskoy Rosii: istoriya (vos) stanovleniya i faktor samobtnosti. – V: Mezhdunarodny zhurnal issledovaniy kulytur, 2011, № 4(5).]

Митин, И. И. Мифогеография и территориальные культурные системы. Москва, 2006. [Mitin, I. I. Mifogeografiya i territorialnye kulyturne sistem. Moskva, 2006.]

Михайлов, В. Актуални теоретични проблеми на културната география и значението ѝ за националното развитие на България. – В: Проблеми на географията, София, № 3–4, 2010. [Mihaylov, V. Aktualni teoretichni problemi na kulturnata geografiya i znachenieto y za natsionalnoto razvitie na Balgaria. – V: Problemi na geografiyata, Sofia, № 3–4, 2010.]

Михайлов, В. Польша – пространствена култура и култура на пространството. София: Парадигма, 2017, 214 с. [Mihaylov, V. Polsha – prostranstvena kultura i kultura na prostranstvoto. Sofia: Paradigma, 2017, 214 s.]

Неделчев, М. Геопоетики. Провидяни пътища на културата и в литературата. София: НБУ, 2017. [Nedelchev, M. Geopoetiki. Providyani patishta na kulturata i v literaturata. Sofia: NBU, 2017.]

Рагулина, М. В. Культурная география: Теории, методы, региональный синтез. Диссертация на соискание ученой степени доктора географических наук. Иркутск, 2005. [Ragulina, M. V. Kulyturnaya geografiya: Teorii, metod, regionalyny sintez. Dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni doktora geograficheskikh nauk. Irkutsk, 2005.]

Серебрянный, Л. Р. Синтез российской географии культуры. – В: Изв. РАН, сер. География, 2000, № 3. [Serebryanny, L. R. Sintez rossiyskoy geografii kulytur. – V: Izv. RAN, ser. Geografiya, 2000, № 3.]

Топоров, В. Н. Исследования по этимологии и семантике. В 3 т., т. 1: Теория и некоторые частные ее приложения. Москва: Языки славянской культуры, 2004, 816 с. (Opera etimologica. Zvuk i smisl). [Toporov, V. N. Issledovaniya po etimologii i semantike. V 3 t., t. 1: Teoria i nekotore chastne ee prilozheniya. Moskva: Yazki slavyanskoy kulytur, 2004, 816 s. (Opera etimologica. Zvuk i smisal).]

Топоров, В. Н. Пространство и текст. – В: Текст: семантика и структура. Москва, 1983. [Toporov, V. N. Prostranstvo i tekst. – V: Tekst: semantika i struktura. Moskva, 1983.]

Туровский, Р. Ф. Культурная география: теоретические основания и пути развития. – Культурная география / Науч. ред. Ю.А. Веденин, Р.Ф. Туровский. Москва: Институт Наследия, 2001, с. 10–94. [Turovskiy, R. F. Kulyturnaya geografiya: teoreticheskie osnovaniya i puti razvitiya. – Kulyturnaya geografiya / Nauch. red. Yu.A. Vedenin, R.F. Turovskiy. Moskva: Institut Naslediya, 2001, s. 10–94.]

Туровский, Р. Ф. Политическая география. Смоленск, 1999. [Turovskiy, R. F. Politicheskaya geografiya. Smolensk, 1999.]

Туровский, Р. Ф. Политическа регионалистика. Москва: Издательский дом ГУ ФШЭ, 2006. [Turovskiy, R. F. Politicheska regionalistika. Moskva: Izdatel'skiy dom GU FSh, 2006.]

Уайт, К. Синият път, София: Библиотека „Факел“, 1988, 149 с. [Uayt, K. Siniyat pat, Sofia: Biblioteka „Fakel“, 1988, 149 s.]

Уайт, К. Спокоен апокалипсис, София, 1995, 210 с. [Uayt, K. Spokoен apokalipsis, Sofia, 1995, 210 s.]

Уваров, М. С. Культурная география в культурологической перспективе (аналитический обзор). – В: Международный журнал исследований культуры, Изд. „Эйдос“, № 4(5), 2011. [Uvarov, M. S. Kulyturnaya geografiya v kultyurologicheskoy perspektive (analiticheskiy obzor). – V: Mezhdunarodn zhurnal issledovaniy kulytur, Izd. „ydos“, № 4(5), 2011.]

Флиер, А. Я. Избранные работы по теории культуры. Москва: Согласие-Арте, 2014. [Flier, A. Ya. Izbranne rabot po teorii kulytur. Moskva: Soglasie-Artem, 2014.]

Флиер, А. Я. Историческая культурология. Энциклопедия. Москва, Академический проект, Алма Матер, 2015. [Flier, A. Ya. Istoricheskaya kulyturologiya. ntsiklopediya. Moskva, Akademicheskiy proekt, Alma Mater, 2015.]

Флиер, А. Я. Очерки теории исторической динамики культуры. Москва: Согласие, 2013. [Flier, A. Ya. Oчерki teorii istoricheskoy dinamiki kulytur. Moskva: Soglasie, 2013.]

Черняев, Н. А. Культурная география и проблематика „Места“, Москва, 2005. [Chernyaev, N. A. Kulyturnaya geografiya i problematika „Mesta“, Moskva, 2005.]

Якобсон, Р. О. Езикът на поезията. София: ИК „З. Стоянов“, 2000. [Yakobson, R. O. Ezikat na poeziyata. Sofia: IK „Z. Stoyanov“, 2000.]

Якобсон, Р. О. Тексты, документы, исследования. Москва, 1989. [Yakobson, R. O. Tekst, dokument, issledovaniya. Moskva, 1989.]

Интернет източници

http://www.rgo.msk.ru/commissions/cultural/2006_02_08-2.html

Интервю на Джонатан Фрейзър с Кенет Уайт по повод американското издание на книгата „La Route Bleue“. – <http://www.liter.net/geopoeties/golov.html> [Intervyu na Dzhonatan Freyzar s Kenet Uayt po povod amerikanskoto izdanie na knigata „La Route Bleue“. – <http://www.liter.net/geopoeties/golov.html>]

Николчина, М. Западът като интелектуална утопия. – <http://www.librev.com/index.php/discussion-culture-publisher/1231-2011-05-10-12-34-22> [Nikolchina, M. Zapadat kato intelektualna utopiya. – <http://www.librev.com/index.php/discussion-culture-publisher/1231-2011-05-10-12-34-22>]

Константинов, В. Поетическото съществуване през погледа на Кенет Уайт. – <https://litenet.bg/publish3/vkonstantinov/tvorchestvoto/white.htm> [Konstantinov, V. Poeticheskoto sashtestvuvane prez pogleda na Kenet Uayt. – <https://litenet.bg/publish3/vkonstantinov/tvorchestvoto/white.htm>]